

42. Duch, który wzywa do dojrzałości – bierzmowanie

1. CELE LEKCJI – WYMAGANIA OGÓLNE:

- Pogłębienie rozumienia istoty i skutków sakramentu bierzmowania;
- Ukazanie sensu liturgii sakramentu bierzmowania i modlitwy do Ducha Świętego.

2. TREŚCI NAUCZANIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- Definiuje pojęcie „sakramentu bierzmowania”;
- Po lekcji podaje znaczenie polskiej i łacińskiej nazwy sakramentu;
- Własnymi słowami wyjaśnia, czym jest „charakter sakramentalny”;
- Z pamięci wymienia skutki bierzmowania;
- Na podstawie KKK (KKKK) i KPK (*Kodeks Prawa Kanonicznego*) przedstawia wymagania stawiane kandydatom i świadkom bierzmowania;
- Określa naukę Kościoła dotyczącą szafarza bierzmowania;
- Argumentuje potrzebę modlitwy o dary Ducha Świętego.

3. POJĘCIA, POSTACI

- Sakrament bierzmowania;
- *Confirmatio*;
- Szafarz;
- Charakter sakramentalny;
- Namaszczenie.

4. WARTOŚCI

- Dojrzałość chrześcijańska;
- Wartość modlitwy do Ducha Świętego.

5. SCHEMAT LEKCJI

- Rozumienie dojrzałości;
- Dojrzałość chrześcijańska;
- Analiza tekstów o sakramencie bierzmowania zawartych w KKK i KPK;
- Potrzeba modlitwy o dary Ducha Świętego.

6. PROPOZYCJA REALIZACJI

Wprowadzenie:

Metoda – łańcuch skojarzeń. Nauczyciel wiesza na tablicy wydrukowane na planszy / napisane na dużym arkuszu papieru hasło: „DOJRZAŁOŚĆ” i prosi uczniów o podanie pierwszych skojarzeń z tym hasłem, odnoszących się do dojrzałości w sensie ogólnoludzkim, niekoniecznie chrześcijańskim. Skojarzenia zapisuje na planszy / tablicy jeden z uczniów. Nauczyciel zadaje pytanie:

- Jakiego rodzaju dojrzałość powinien osiągnąć każdy człowiek?

Nauczyciel przechodzi do omawiania zagadnień związanych z bierzmowaniem i stwierdza, że dojrzałość wiąże się również z wiarą i jej wyznawaniem.

Metoda – rozmowa kierowana. Nauczyciel zadaje pytania:

- Jaki sakrament przyjmiecie w tym roku?
- Co oznacza jego nazwa?

W tym miejscu, w razie potrzeby, nauczyciel wyjaśnia łacińskie określenie *confirmatio* oraz etymologię polskiej nazwy „sakrament”.

- Jak nazywamy inaczej ten sakrament? (Ważne jest dojście do stwierdzenia: „sakrament dojrzałości chrześcijańskiej”).
- Po co przyjmujemy bierzmowanie?

Nauczyciel wprowadza w temat lekcji, wyjaśniając, że ma on zweryfikować i uzupełnić wiedzę uczniów na temat bierzmowania i ukazać jego sens.

Następnie nauczyciel dopowiada, że jednym z przejawów dojrzałości jest również dojrzałość w sferze religijnej, którą dla chrześcijanina powinno oznaczać przyjęcie sakramentu dojrzałości chrześcijańskiej, czyli bierzmowania.

- Co w praktyce oznacza dojrzałość chrześcijańska?

Metoda – burza mózgów. Uczniowie w oparciu o wypisane cechy dojrzałości modyfikują je dla hasła: „DOJRZAŁOŚĆ CHRZEŚCIJAŃSKA”.

Rozwinięcie tematu:

Metoda – okienko informacyjne. Nauczyciel dzieli klasę na 3-4-osobowe grupy i rozdaje formularze do pracy w grupach (załącznik 1). Uczniowie wypełniają *okienko* z hasłem: „BIERZMOWANIE”, w oparciu o otrzymane teksty katechizmowe (załącznik 2).

Uczniowie uzupełniają *okienko* według schematu.

Po zakończeniu pracy nauczyciel prosi przedstawicieli grup o omówienie wyników pracy, przy czym każda z grup definiuje jeden wybrany przez nauczyciela fragment *okienka*.

Nauczyciel przypomina pojęcie „charakter sakramentalny” w odniesieniu do tych sakramentów, które przyjmuje się tylko raz.

Zakończenie:

Nauczyciel podsumowuje najważniejsze tematy lekcji i przypomina o sensowności modlitwy o dary Ducha Świętego nie tylko przy okazji przyjęcia sakramentu bierzmowania. Na zakończenie proponuje modlitwę o dary Ducha Świętego, którą polecił młodemu Karolowi Wojtyła – Janowi Pawłowi II – jego ojciec (podręcznik).

Notatka:

Zapis i formularze wypełniane na lekcji.

Korelacja z edukacją szkolną:

- Biologia– dojrzałość fizyczna, psychiczna, biologiczna itp.;
- Wiedza o społeczeństwie – dojrzałość społeczna.

7. INNE MOŻLIWOŚCI REALIZACJI

Można rozpocząć lekcję od przeczytania i omówienia listu zamieszczonego w podręczniku oraz odpowiedzi na pytania znajdujące się pod tekstem.

Do wyjaśnienia pojęcia „charakteru sakramentalnego” może posłużyć scena z filmu *Gladiator* (jeśli nie była uwzględniona w lekcji 40), pokazująca bohatera usuwającego w niewoli znak legionisty z ramienia.

Przy omawianiu pojęcia „znaku sakramentalnego” można się posłużyć tekstami Dz 8, 14-17 i Ef 1, 13-14, zamieszczonymi w podręczniku.

Nauczyciel może też zaproponować pracę z tekstami: J 20, 19-23 i Dz 2, 1-4. Zadaniem uczniów jest wyszukanie wszystkich znaków i elementów mówiących o zesłaniu Ducha Świętego oraz określenie ich znaczenia. Na zakończenie uczniowie prezentują wyniki pracy.

8. ALTERNATYWNE TEKSTY DO WYKORZYSTANIA NA LEKCJI

MÓW PANIE

Wy również usłyszawszy głoszoną wam prawdę Dobrej Nowiny obwieszczającej wam zbawienie, wy również uwierzyliście i w Nim zostaliście opatrzeni pieczęcią, Duchem Świętym, który wam był już przedtem obiecany i który daje nam gwarancję, że będziemy mieli udział [w dobrach] odkupienia, to jest

we wzięciu nas na własność [przez Boga] ku większej chwale Jego majestatu.

Ef 1, 13–14

O tym rozbudowanym obrzędzie sakramentu bierzmowania, jaki do dziś występuje na wschodzie, możemy się dowiedzieć z *Katechezy mistagogicznej* Cyryla Jerozolimskiego. Wygłaszając ją do neofitów, Cyryl mówi o tym wielokrotnym namaszczeniu, jednocześnie wskazując na znaczenie pieczęci Ducha Świętego:

TEKST
ŹRÓDŁOWY

Najpierw namaszczoneo was na czole, abyście wolni byli od wstydu, z którym chodził wszędzie pierwszy grzeszny człowiek, i odsłoniętą twarzą jak w zwierciadle odbijali chwałę Pańską. Następnie na uszach, abyście otrzymali uszy, które słuchają Bożych tajemnic, uszy, o których powiedział Izajasz: „I dał mi Pan ucho do słuchania”, i Pan Jezus w Ewangelii: „Kto ma uszy, niech słucha!”. Potem na nozdrzach, abyście po przyjęciu świętej oliwy mówili: „Jesteśmy wonnością Chrystusa dla Boga między tymi, którzy idą na zbawienie”. Wreszcie na piersiach, abyście „przyodziani w pancerz sprawiedliwości, stawili śmiało czoło szatańskim zakusom”. Albowiem jak Chrystus po chrzcie i zstąpieniu Ducha Świętego wyszedłszy, pokonał przeciwnika, tak i wy po chrzcie świętym i duchowym namaszczeniu winniście przywdziać całą zbroję Ducha Świętego, stanąć przeciw potędze wroga i z nią walczyć, mówiąc: „Wszystko mogę w Chrystusie, który mnie umacnia”.

Cyryl Jerozolimski, *Katecheza mistagogiczna*

42. Duch, który wzywa do dojrzałości – bierzmowanie

Załącznik 1

Wzór okienka informacyjnego

BIERZMOWANIE	
1. Definicja, opis słowny	2. Opis obrzędu sakramentu
3. Szafarz sakramentu – w sytuacji zwyczajnej i nadzwyczajnej	4. Skutki sakramentu
5. Wymagania wobec kandydata	6. Wymagania wobec świadka

Załącznik 2

BIERZMOWANIE WEDŁUG KKK I KPK

Katechizm Kościoła Katolickiego

Sakrament Bierzmowania

Sakrament bierzmowania wraz z chrztem i Eucharystią należy do „sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego”, których jedność powinna być zachowywana. Należy zatem wyjaśniać wiernym, że przyjęcie tego sakramentu jest konieczne jako dopełnienie łaski chrztu. Istotnie, „przez sakrament bierzmowania (ochrzczeni) jeszcze ściślej wiążą się z Kościołem, otrzymują szczególną moc Ducha Świętego i w ten sposób jeszcze mocniej zobowiązani są, jako prawdziwi świadkowie Chrystusa, do szerzenia wiary słowem i uczynkiem oraz do bronienia jej”.

KKK 1285

Znaki i obrzędy bierzmowania

W obrzędzie sakramentu bierzmowania należy uwzględnić znak namaszczenia oraz to, co namaszczenie oznacza i wyciska, czyli pieczęć duchową.

Namaszczenie w symbolice biblijnej i starożytnej posiada wielkie bogactwo znaczeniowe. Oliwa jest znakiem obfitości oraz radości; oczyszcza (namaszczenie przed kąpielą i po niej) i czyni elastycznym (namaszczenie atletów, zapaśników); jest znakiem uzdrowienia, ponieważ łągodzi kontuzje i rany; udziela piękna, zdrowia i siły.

KKK 1293

Przez namaszczenie bierzmowany otrzymuje „znamię”, pieczęć Ducha Świętego. Pieczęć jest symbolem osoby, znakiem jej autorytetu, znakiem posiadania przedmiotu – niegdyś w taki sposób naznaczano żołnierzy pieczęcią ich wodza, a także niewolników pieczęcią ich pana. Pieczęć potwierdza autentyczność aktu prawnego lub dokumentu, ewentualnie zapewnia jego tajność.

KKK 1295

Celebrowanie bierzmowania

W obrzędzie rzymskim biskup wyciąga ręce nad bierzmowanymi. Jest to gest, który od czasów apostołskich jest znakiem daru Ducha. Biskup modli się o Jego wylanie:

Boże wszechmogący, Ojcze naszego Pana, Jezusa Chrystusa, który odrodziłeś te służby swoje przez wodę i Ducha Świętego i uwolniłeś ich od grzechu, zeslij na nich Ducha Świętego Poczyciela, daj im ducha mądrości i rozumu, ducha rady i męstwa, ducha umiejętności i pobożności, napełnij ich duchem bojaźni Twojej. Przez Chrystusa, Pana naszego.

KKK 1299

Następuje istotny obrzęd sakramentu. W obrzędzie łacińskim sakramentu bierzmowania udziela się przez namaszczenie krzyżmem na czole, którego dokonuje się wraz z nałożeniem ręki i przez słowa: „Przyjmij znamię daru Ducha Świętego”.

KKK 1300

Skutki bierzmowania

Jak wynika z samej celebracji, skutkiem sakramentu bierzmowania jest specjalne wylanie Ducha Świętego, jakie niegdyś stało się udziałem Apostołów w dniu Pięćdziesiątnicy.

KKK 1302

- Bierzmowanie przynosi zatem wzrost i pogłębienie łaski chrzcielnej: zakorzenia nas głębiej w Bożym synostwie, tak że możemy mówić „Abba, Ojciec!” (Rz 8,15);
- ściślej jednoczy nas z Chrystusem;
- pomnaża w nas dary Ducha Świętego;
- udoskonala naszą więź z Kościołem;
- udziela nam, jako prawdziwym świadkom Chrystusa, specjalnej mocy Ducha Świętego do szerzenia i obrony wiary słowem i czynem, do mężnego wyznawania imienia Chrystusa oraz do tego, by nigdy nie wstydzić się Krzyża.

KKK 1303

Przypomnij sobie, że otrzymałeś duchowy znak, „ducha mądrości i rozumu, ducha rady i męstwa, ducha poznania i pobożności, ducha świętej bojaźni”, i zachowuj to, co otrzymałeś. Naznaczył Cię Bóg Ojciec, umocnił Cię Chrystus Pan i „dał zadatek” Ducha.

Kto może otrzymać sakrament bierzmowania?

Każdy ochrzczony jeszcze niebierzmowany może i powinien otrzymać sakrament bierzmowania. Skoro chrzest, bierzmowanie i Eucharystia stanowią jedność, „wierni są obowiązani przyjąć ten sakrament w odpowiednim czasie”; chociaż sakrament chrztu jest ważny i skuteczny bez bierzmowania i Eucharystii, to jednak wtajemniczenie chrześcijańskie pozostaje niedopełnione.

KKK 1306

Zwyczaj łaciński podaje „wiek rozeznania” jako odpowiedni czas do przyjęcia sakramentu bierzmowania. W niebezpieczeństwie śmierci należy jednak bierzmować dzieci, nawet jeśli nie osiągnęły jeszcze „wieku rozeznania”.

KKK 1307

Jeśli mówi się czasem o bierzmowaniu jako o „sakramencie dojrzałości chrześcijańskiej”, to nie należy jednak mylić dojrzałego wieku wiary z dojrzałym wiekiem rozwoju naturalnego. Nie można także zapominać, że łaska chrztu jest łaską darmowego i niezasłużonego wybrania. Nie potrzebuje ona „potwierdzenia”, by stać się skuteczną. Przypomina o tym św. Tomasz:

Wiek fizyczny nie stanowi dla duszy przeszkody. Tak więc nawet w dzieciństwie człowiek może osiągnąć doskonałość wieku duchowego, o której mówi Księga Mądrości (4, 8): „Starość jest czcigodna nie przez długowieczność i liczbą lat się jej nie mierzy”. W ten sposób wiele dzieci dzięki mocy Ducha Świętego, którą otrzymały, walczyło odważnie i aż do przelania krwi dla Chrystusa.

KKK 1308

Przyjmując bierzmowanie, trzeba być w stanie łaski. Należy przystąpić wcześniej do sakramentu pokuty, aby oczyścić się na przyjęcie daru Ducha Świętego. Bardziej intensywna modlitwa powinna przygotować na przyjęcie mocy i łaski Ducha Świętego w duchu uległości i dyspozycyjności.

KKK 1310

Przy bierzmowaniu, podobnie jak przy chrzcie, kandydaci powinni poszukiwać pomocy duchowej, wybierając sobie świadka bierzmowania. Zaleca się, żeby był nim ktoś z rodziców chrzestnych, by wyraźnie zaznaczyć jedność obu sakramentów.

KKK 1311

Szafarz bierzmowania

W obrządku łacińskim zwyczajnym szafarzem bierzmowania jest biskup. Choć biskup – w razie konieczności – może dać kapłanowi pozwolenie na udzielenie tego sakramentu, powinien udzielać go raczej sam, ponieważ właśnie z tego powodu celebracja bierzmowania została oddzielona w czasie od chrztu. Biskupi są następcami Apostołów; otrzymali pełnię sakramentu święceń. Udzielanie przez nich sakramentu bierzmowania wyraźnie oznacza, że jednym z jego skutków jest ściślejsze zjednoczenie bierzmowanych z Kościołem, z jego apostołskimi początkami i jego posłaniem świadczenia o Chrystusie.

KKK 1313

Jeśli jakiś chrześcijanin znajduje się w niebezpieczeństwie śmierci, każdy kapłan może udzielić mu bierzmowania. Kościół chce bowiem, by żadne z jego dzieci, nawet najmniejsze, nie odchodziło z tego świata nie ubogacone Duchem Świętym i darem pełni Chrystusa.

KKK 1314

Kodeks Prawa Kanonicznego

Świadkowie bierzmowania

Wedle możliwości bierzmowanemu powinien towarzyszyć świadek, który ma troszczyć się, ażeby bierzmowany postępował jako prawdziwy świadek Chrystusa i wiernie wypełniał obowiązki związane z tym sakramentem.

§ 1. Ten może spełniać zadanie świadka, kto wypełnia warunki określone w kan. 874 (jak chrzestny).

§ 2. Wypada, aby świadkiem był ktoś z chrzestnych bierzmowanego.

KPK. kan. 893

43. Kościół żyjący Eucharystią – moja Msza Święta

Załącznik 1

1. OBRZĘDY WSTĘPNE
2. AKT POKUTY
HYMN „CHWAŁA NA WYSOKOŚCI BOGU”
LITURGIA SŁOWA
3. CZYTANIE I
PSALM
CZYTANIE II
EWANGELIA
HOMILIA
WYZNANIE WIARY
MODLITWA POWSZECHNA
LITURGIA EUCHARYSTYCZNA
PRZYGOTOWANIE DARÓW
MODLITWA EUCHARYSTYCZNA
UCZTA OFIARNA
OBRZĘDY ZAKOŃCZENIA
4. OGŁOSZENIA
BŁOGOSŁAWIEŃSTWO I ROZESŁANIE